

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Βιομηχανική Οργάνωση II: Θεωρίες Κρατικής Παρέμβασης & Ανταγωνισμού

Ενότητα 1: Αιτιολόγηση της κρατικής παρέμβασης

Νικόλαος Χαριτάκης

Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Περιεχόμενα

- Ορισμοί
- Τέλειος ανταγωνισμός και οικονομικό πλεόνασμα
- Μονοπώλιο και επιβαρύνσεις αδράνειας (deadweight losses)
- Φυσικά μονοπώλια
- Χ-αναποτελεσματικότητα
- Απώλεια ευημερίας στο μονοπώλιο
- Τεχνολογική αλλαγή και ανταγωνισμός
- Πατέντες και κατοχυρώσεις

Αποτελεσματικότητα και τεχνολογική πρόοδος

- Οι οικονομικές ρυθμίσεις πρέπει να προάγουν την αποτελεσματικότητα και την τεχνολογική πρόοδο.
- Η αποτελεσματικότητα αναφέρεται στην βέλτιστη χρήση των υπαρχόντων πόρων και της υπάρχουσας τεχνολογίας.
- Η τεχνολογική πρόοδος είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη διάθεση πόρων στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών.
- Η αποτελεσματικότητα είναι στατική, η τεχνολογική πρόοδος είναι δυναμική.
Διαφορετικές δομές της αγοράς μπορούν να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα και την τεχνολογική πρόοδο με διαφορετικό τρόπο.

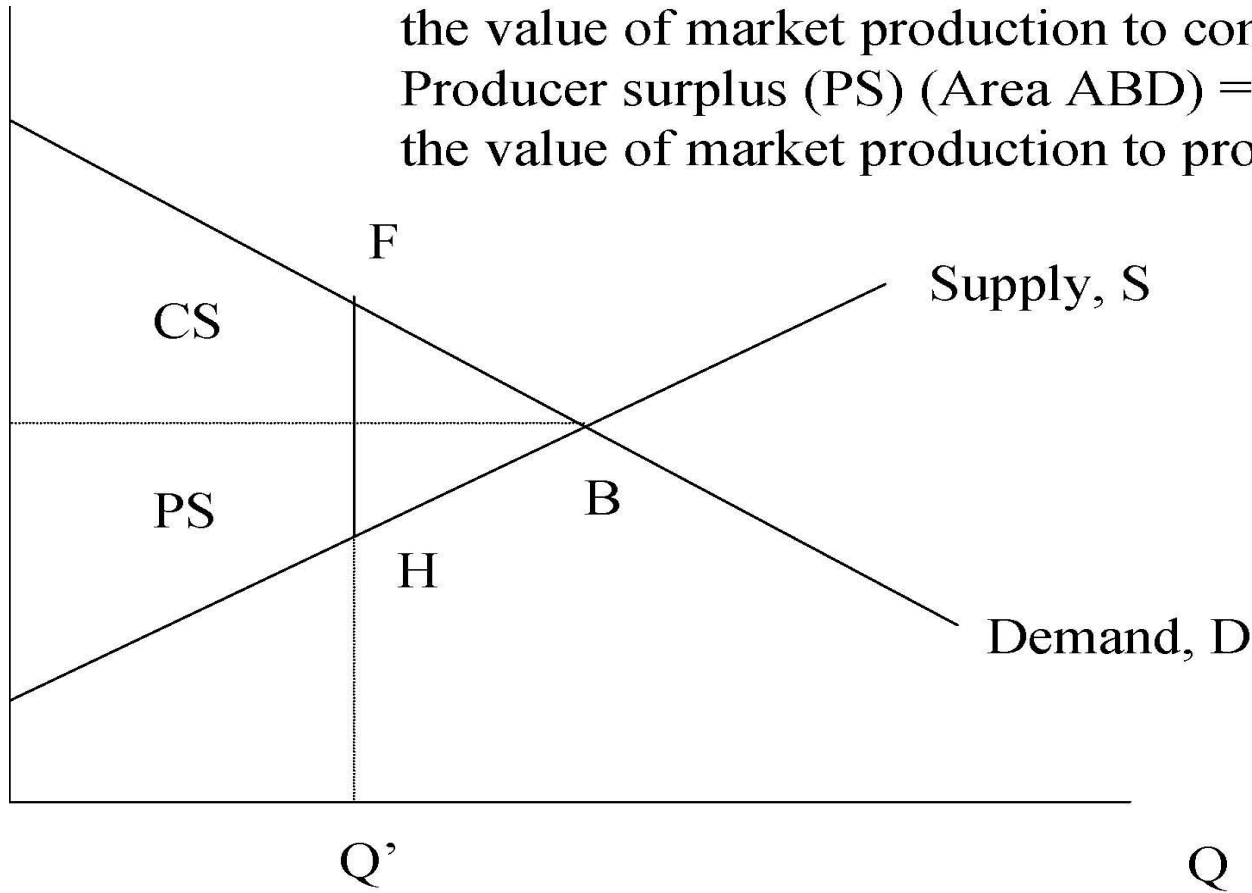
Παραδοχές Τέλειου Ανταγωνισμού

- Οι καταναλωτές έχουν τέλεια πληροφόρηση.
- Οι παραγωγοί έχουν μη-αυξανόμενες αποδόσεις στη τεχνολογία.
- Οι καταναλωτές μεγιστοποιούν τις προτιμήσεις τους με βάση τους εισοδηματικούς τους περιορισμούς.
- Οι παραγωγοί βελτιστοποιούν τα οφέλη τους με βάση την παραγωγική τους ικανότητα.
- Όλοι οι παίκτες είναι μικροί σε σχέση με το μέγεθος της αγοράς και δεν υπάρχουν εξωτερικότητες.
- Μια ανταγωνιστική ισορροπία δημιουργείται.

Τίτλος

the value of market production to consumers
Producer surplus (PS) (Area ABD) =
the value of market production to producers

Ισορροπία κάτω από τέλει ανταγωνισμό (1/2)

- Αποτελεσματικότητα κατά Pareto – υφίσταται όταν δεν υπάρχει δυνατότητα βελτίωσης της υπάρχουσας ισορροπίας χωρίς την χειροτέρευση της θέσης τουλάχιστον ενός καταναλωτή.
- Τιμή = Οριακό κόστος.
- Οι επιχειρήσεις δεν επηρεάζουν την τιμή του προϊόντος τους (price takers).

Ισορροπία κάτω από τέλειο ανταγωνισμό (2/2)

- Δεν υπάρχουν υπερβολικά οφέλη.
- Η εφαρμογή των οικονομικών ρυθμίσεων γίνεται συνήθως σε αγορές όπου δεν ισχύουν οι προϋποθέσεις του τέλειου ανταγωνισμού.
- Ο σκοπός εφαρμογής μιας οικονομικής ρύθμισης είναι συνήθως η ενίσχυση μερικών εκ των πλεονεκτημάτων (properties) του τέλειου ανταγωνισμού.

Κοινωνικό πλεόνασμα στο Μονοπώλιο και στον Ανταγωνισμό (1/2)

- Ζήτηση: $Q = 100 - P$
- Οριακό και μέσο κόστος: $MC = AC = 20$
- $P_m = \$60$, $Q_m = 40$ - στην μονοπωλιακή ισορροπία
- $P_c = \$20$, $Q_c = 80$ - στην ισορροπία του ανταγωνισμού

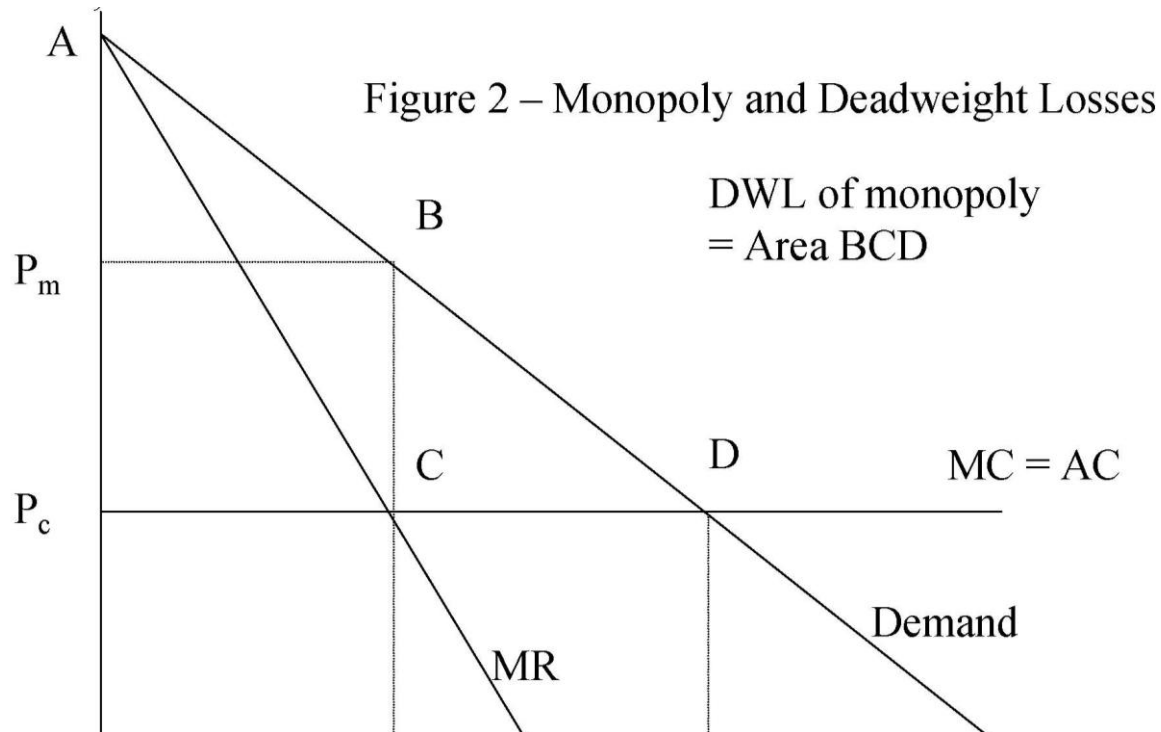

Κοινωνικό πλεόνασμα στο Μονοπώλιο και στον Ανταγωνισμό (2/2)

- Μονοπώλιο:
 - Συνολικό πλεόνασμα: $APcCB = \$2400$
 - CS: $APmB = \$800$; PS: $PmPcCB = \$1600$
- Ανταγωνισμός:
 - Συνολικό πλεόνασμα: $APcD = \$3200$

Τίτλος

CS: $AP_cD = \$3200$; PS: $P_mP_cCB = \$0$

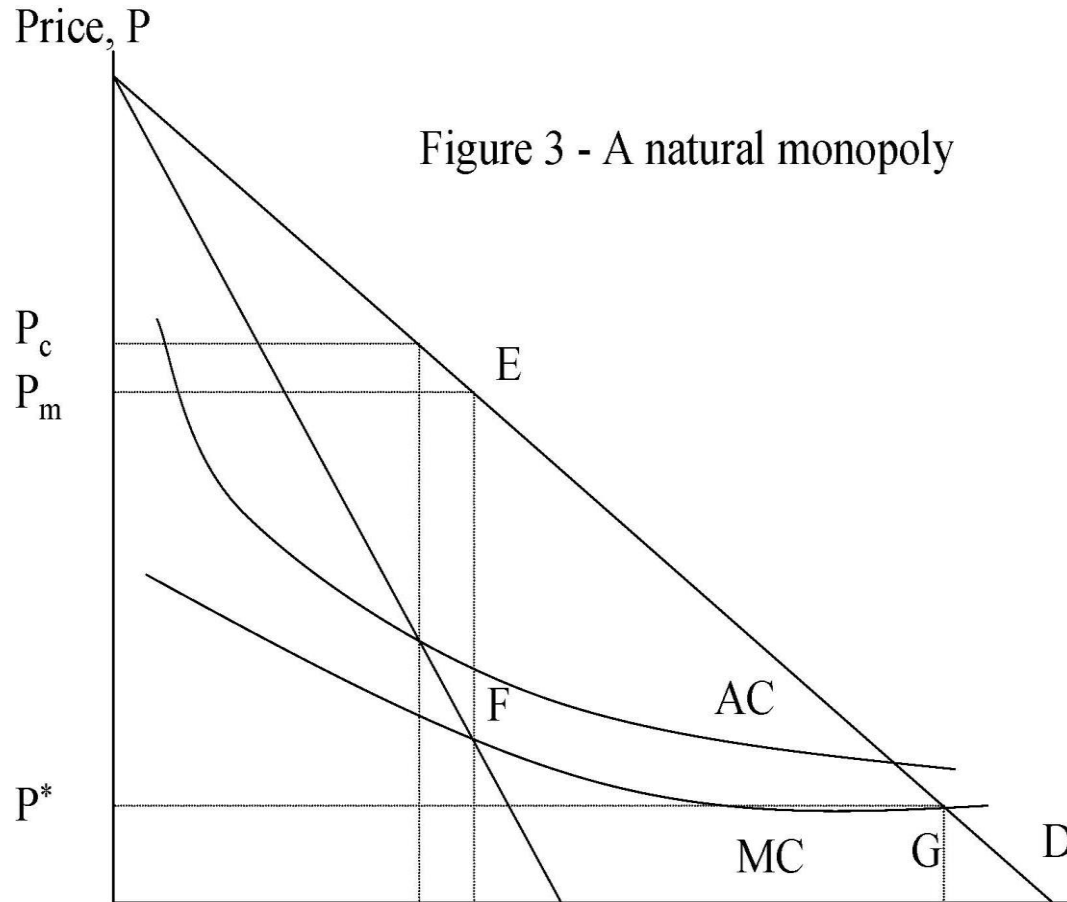

Κοινωνικά βάρη και γιατί έχουν σημασία

- Η κοινωνία συνήθως
 - δεν βασίζει τις αποφάσεις της στην μεγιστοποίηση των πλεονασμάτων των παραγωγών και των καταναλωτών.
 - δίνει διαφορετική βαρύτητα στα διαφορετικά είδη παραγωγών και καταναλωτών (και η κυβέρνηση).
- Παράδειγμα από την ρύθμιση των καζίνο:
Η απελευθέρωση της λειτουργίας των καζίνο μπορεί να επηρεάσει εκείνους που δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά στον τζόγο και τους πολύ πλούσιους, επηρεάζοντας το πλεόνασμα του καταναλωτή. Παράλληλα, μπορεί να αυξήσει το πλεόνασμα του παραγωγού μέσω της αύξησης των κερδών του καζίνο.

Τίτλος

Βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας στα φυσικά μονοπώλια

- Κρατική ιδιοκτησία.
- Τιμολογιακές ρυθμίσεις.
- Φραντσάιζ.
- Εισαγωγή ανταγωνισμού.

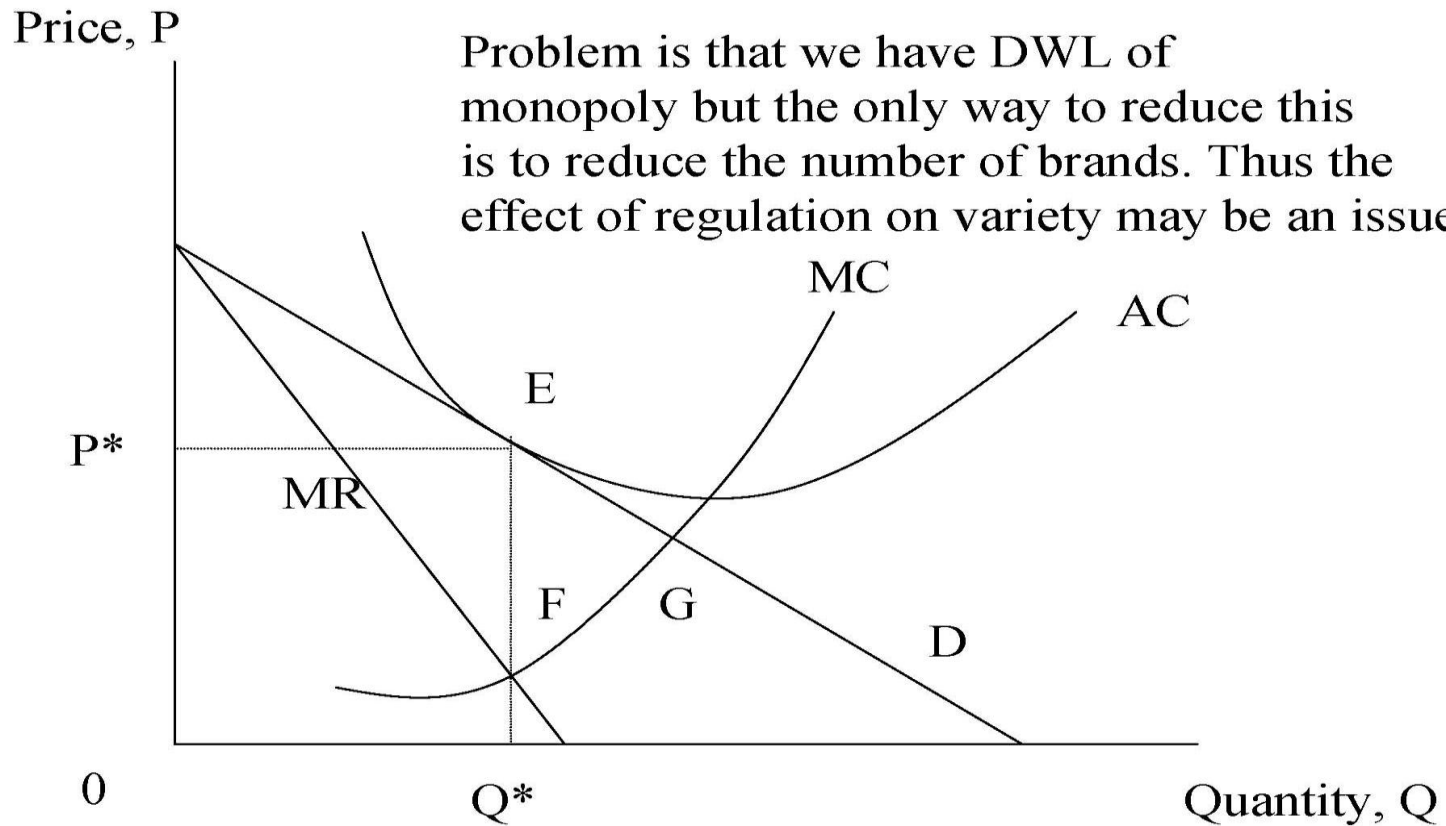
Άλλοι τύπο αγοράς με επιβαρύνσεις αδράνειας (deadweight losses)

- **Μονοψώνιο:** Ο μοναδικός αγοραστής ρίχνει την τιμή που πληρώνει και την ποσότητα που αγοράζει .
- **Ολιγοπώλιο:** Η ενδιάμεση κατάσταση μεταξύ του τέλει ανταγωνισμού και του μονοπωλίου όπου ένας μικρός αριθμός επιχειρήσεων λειτουργεί έχοντας την ικανότητα να αυξήσει τις τιμές και να μειώσει την παραγωγή.
- **Ολιγοψώνιο:** Ένας μικρός αριθμός αγοραστών ρίχνει την τιμή που πληρώνει και την ποσότητα που αγοράζει.
- Το ολιγοπώλιο και το ολιγοψώνιο αποτελούν περιπτώσεις που αφορούν περισσότερο τις αρχές αντι-τραστ παρά τις ρυθμιστικές αρχές.

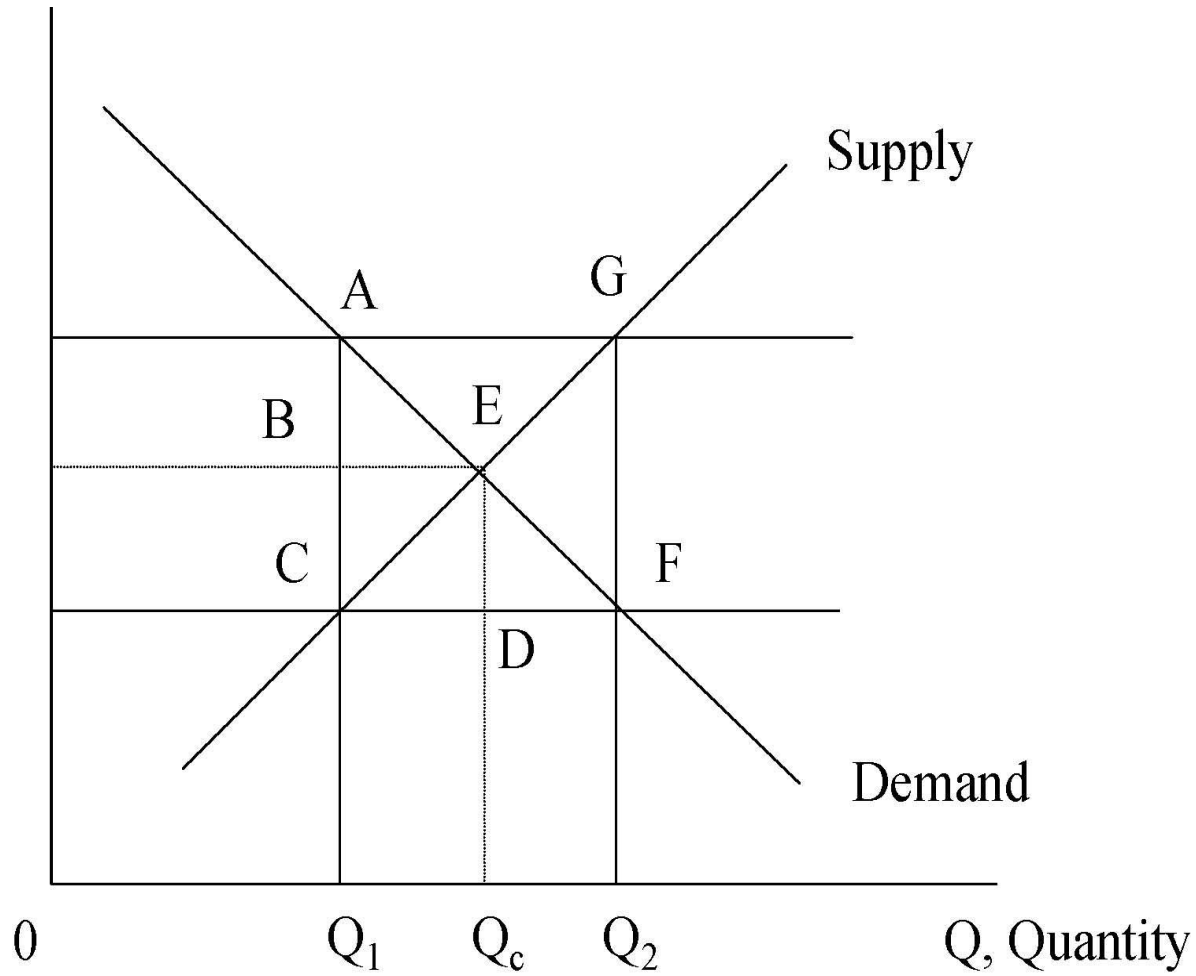

Τίτλος

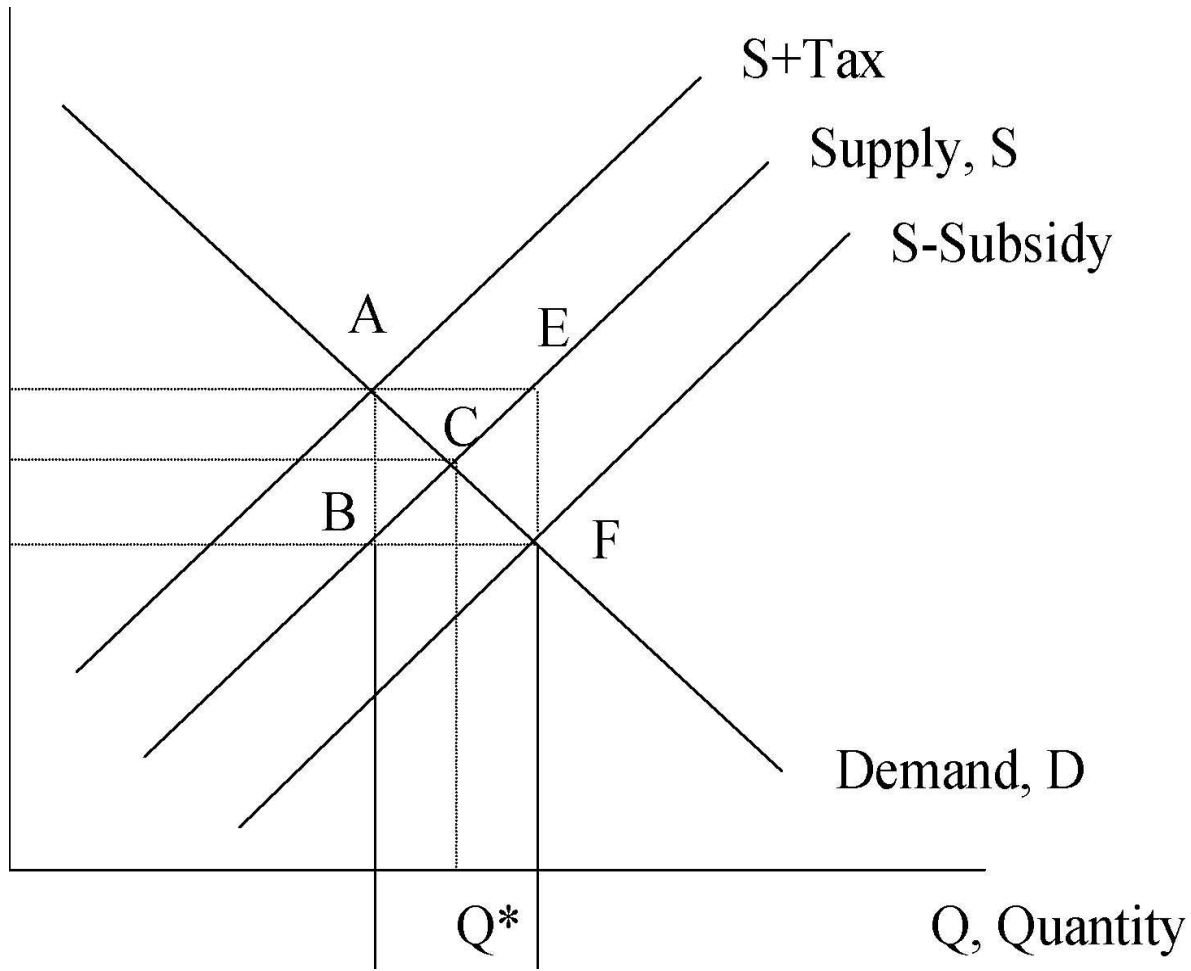
Figure 4 - Monopolistic Competition

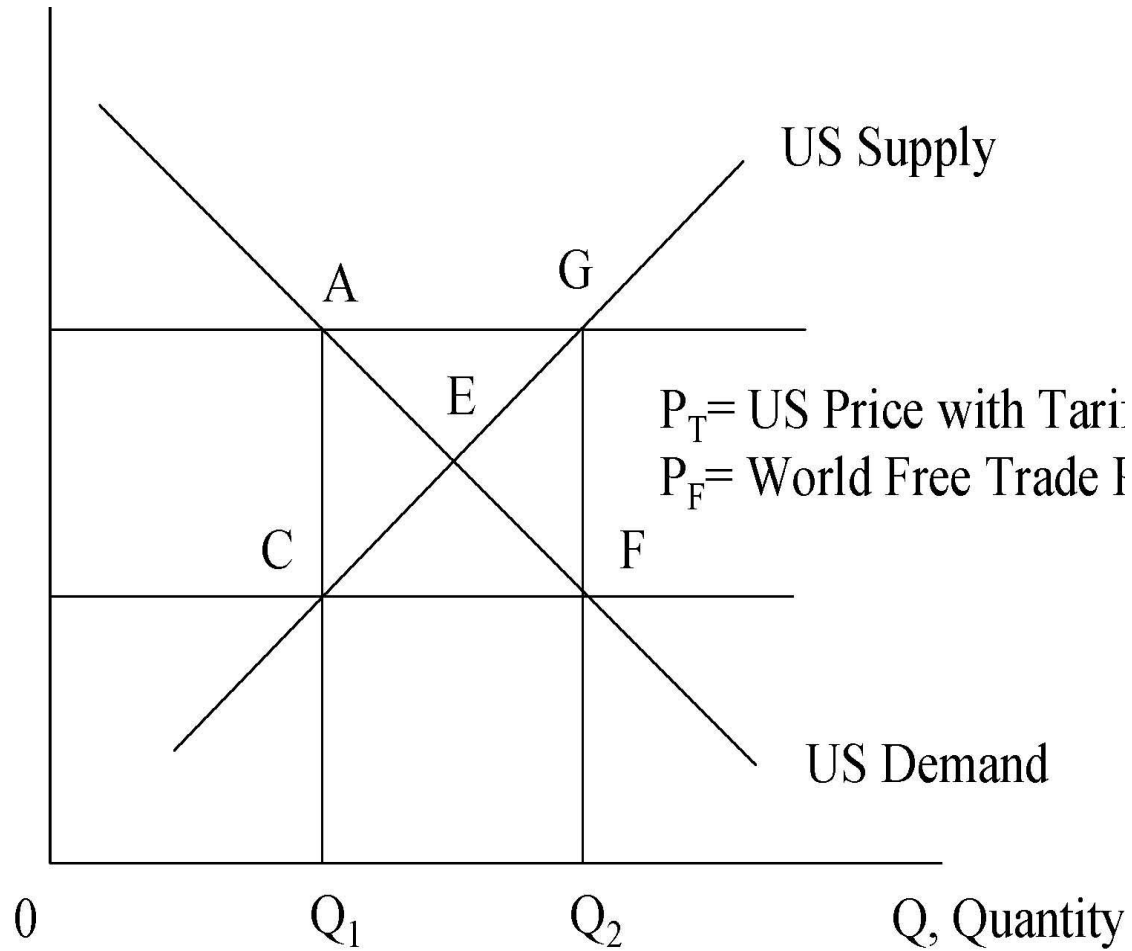
Τίτλος

Τίτλος

Τίτλος

Δαπάνες αδράνειας Μονοπωλίου (1/2)

Εξίσωση

όπου:

P^* = αρχική τιμή,

Q^* = αρχική ποσότητα,

η = ελαστικότητα τιμής ζήτησης,

d = περιθώριο τιμής κόστους.

- Harberger (1954) έσοδα & κέρδη από τη βιομηχανία.
- Το d εκτιμάται ως η διαφορά μεταξύ της βιομηχανίας και του μέσου υποδείγματος απόδοσης.
- Υπολογίζουμε το $\eta=1$ και λαμβάνουμε ότι το DWL είναι μόνο το 0.1% του ΑΕΠ (GNP).

Δαπάνες αδράνειας Μονοπωλίου (2/2)

Εξίσωση

αντικαθιστώντας την εξίσωση αυτή στην εξίσωση του Harberger, λαμβάνουμε:

Εξίσωση Cowling and Müller (1978)

- Δεδομένα από 734 επιχειρήσεις στις ΗΠΑ για τα έτη 1963-1966.
- Το DWL εκτιμάται στο 4% του GCP.
- Αν στην εξίσωση συμπεριλάβουμε και την προσοδοθηρία (rent seeking) τότε το ποσοστό είναι κατά πολύ υψηλότερο.

X-Αναποτελεσματικότητα (1/2)

- X-Αναποτελεσματικότητα (Leibenstein, 1966) έχουμε όταν οι επιχειρήσεις δεν ελαχιστοποιούν το κόστος παραγωγής της συνολικής τους λειτουργίας.
- Η X-Αναποτελεσματικότητα οφείλεται:
 - είτε στην έλλειψη ανταγωνισμού
 - είτε στην έλλειψη κινήτρων για την ελαχιστοποίηση του κόστους των επιχειρήσεων.

Χ-Αναποτελεσματικότητα (2/2)

- Τα μονοπώλια είναι ιδιαίτερος επιρρεπή στην Χ-Αναποτελεσματικότητα.
- Κατ' επέκταση, ένας επιπλέον λόγος υπέρ της απελευθέρωσης των αγορών θα μπορούσε να είναι και το ότι το στατικό κόστος αποτελεσματικότητας του μονοπωλίου υπερκαλύπτεται μακροπρόθεσμα από την αύξηση της Χ-Αναποτελεσματικότητας.

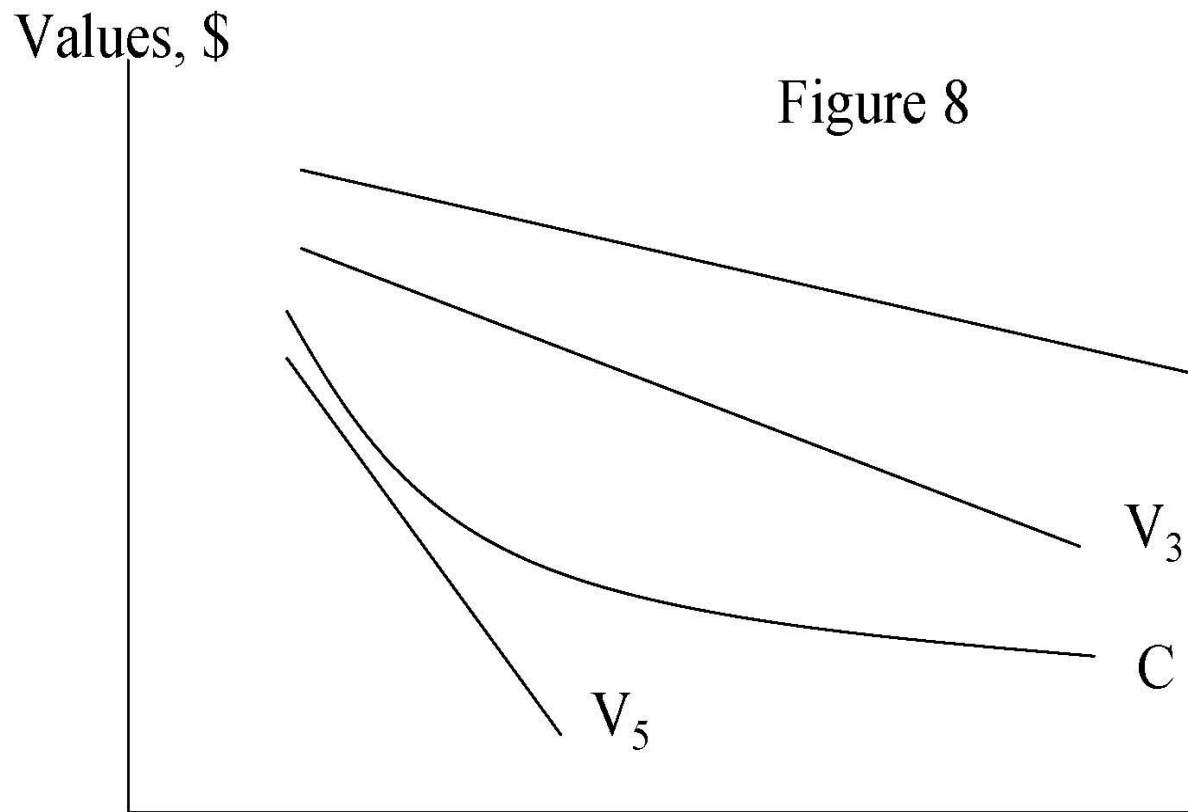

Τεχνική (τεχνολογική) πρόοδος

- Ο Schumpeter ήταν υπέρ των μονοπωλίων υποστηρίζοντας ότι τα μονοπώλια ωφελούν την καινοτομία, διότι ο ανταγωνισμός για το μονοπώλιο ευνοούσε τις επενδύσεις σε καινοτομία.
- Οι δαπάνες για Ε&ΤΑ έχουν διάφορους τύπους και περιλαμβάνουν διάφορα στάδια:
 - Βασική και εφαρμοσμένη έρευνα
 - Εφευρέσεις
 - Ανάπτυξη
 - Διάχυση

Τεχνολογική αλλαγή και ανταγωνισμός

Εξηγώντας το μοντέλο

- Η πρωτοπορία (earlier innovation) στην καινοτομία κοστίζει περισσότερο, αλλά, είναι και περισσότερο αποδοτική.
- Τα οφέλη από την καινοτομία στην επιχείρηση επηρεάζονται αρνητικά από τον αριθμό των ανταγωνιστών που αντιγράφουν την καινοτομία ($V1$ σε $V5$).
- Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να υπάρξει έντονος ανταγωνισμός, που απαξιώνει την καινοτομία, με το να εξαφανίζει τα κίνητρα για επένδυση ($V5 < C$).
- Έτσι, στόχος των ρυθμίσεων μπορεί να είναι η διατήρηση των κινήτρων για καινοτομία και η ανταμοιβή αυτών που καινοτομούν.

Ρυθμιστικές προσεγγίσεις της καινοτομίας

- **Πατέντες** : Παρέχουν ένα μονοπωλιακό δικαίωμα στις επιχειρήσεις για την εκμετάλλευση της καινοτομίας για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.
- **Κατοχύρωση** : Παρέχουν το δικαίωμα ωφέλειας από την αναπαραγωγή πνευματικών δικαιωμάτων για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Αυτό αυξάνει το πλεόνασμα του παραγωγού βραχυπρόθεσμα.

Το αποτέλεσμα αυτών των ρυθμίσεων στο πλεόνασμα του καταναλωτή είναι αβέβαιο βραχυπρόθεσμα. Πιθανόν να υπάρχουν καινοτομίες που να ωφελούν γρηγορότερα τον καταναλωτή ακόμα κι αν είναι ακριβότερες.

Συμπεράσματα

- Η βραχυπρόθεσμη στατική αποτελεσματικότητα επηρεάζει αρνητικά το μονοπώλιο μέσω των δαπανών αδράνειας (DWL).
- Η τεχνολογική πρόοδος ωφελείται από το μονοπώλιο, δεδομένου ότι το μονοπώλιο παρέχει κίνητρα για επενδύσεις σε καινοτομία.
- Οι ρυθμίσεις απαιτούν την συμμετοχή της κοινωνίας κατά τη διαδικασία καθορισμού των βέλτιστων ισορροπιών μεταξύ πλεονάσματος καταναλωτή και παραγωγού που βασίζεται σε φανερά ή κρυφά κοινωνικά βάρη.

Τέλος

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση 0.1 διαθέσιμη [εδώ](#).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Νικόλαος Χαριτάκης 2015. Νικόλαος Χαριτάκης. «Βιομηχανική Οργάνωση II : Θεωρίες Κρατικής Παρέμβασης & Ανταγωνισμού. Αιτιολόγηση της κρατικής παρέμβασης». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/ECON100>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

